

VOORBEELDLES METAFOOR

Download bij de Wijzer in Executieve Functies groep 5-8

Doel

De leerlingen maken kennis met de metafoor van de Wijzer in Executieve Functies (WIEF).

Materialen:

Doosje van de WIEF met daarin de spelletjes en de handleiding Pictogrammen (zie www.zienindeklas.nl>downloads) Praatplaat per groepje (zie www.zienindeklas.nl>downloads)

Vorbereiding

De leerkracht leest uit de handleiding van de WIEF de hoofdstukken tot en met het hoofdstuk Executieve functies in de Wijzer in Executieve Functies. De leerkracht maakt groepjes van 4 à 5 leerlingen en print voor elk groepje een praatplaat en legt de pictogrammen zo neer dat de leerlingen de afbeeldingen nog niet kunnen zien.

Lesopbouw (circa 45 minuten)

- Introductie met woordweb
- Uitleg executieve functies
- Metafoor met praatplaat
- Opdracht
- Spelletje

Uitwerking van de les

Introductie

"We gaan de komende tijd met dit doosje werken. (laat doosje zien). Hier ga ik straks meer over vertellen. Maar eerst wil ik met jullie een woordweb maken over wat we allemaal op school leren. 'Wat leren we allemaal op school?'"

De leerkracht maakt op het bord een woordweb. (Zet op het bord: Wat leren we op school? En trek daar een cirkel omheen).

Waarschijnlijk noemen de leerlingen diverse vakken op. Noteer deze in je woordweb op het bord en stel de vraag: "Wat moet je kunnen om een les te kunnen maken?" Om de leerlingen een denkrichting te kunnen geven kun je als voorbeeld noemen: 'kunnen opletten tijdens de instructie' of 'kunnen onthouden welke opdrachten je moet kunnen maken', 'de juiste boeken en schriften kunnen klaarleggen', 'je niet laten afleiden door je buurman', 'bedenken hoe je de opdracht gaat doen', 'eerst nadenken over hoe je de opdracht gaat aanpakken voordat je begint' enz.

Uitleg executieve functies

"Al deze dingen worden geregeld door bepaalde gebiedjes in je hersenen, deze gebiedjes noemen we met een moeilijk woord de Executieve Functies. Ze zorgen ervoor dat je iets op een handige manier doet. Zo zorgen ze er bijvoorbeeld voor dat je bij het aankleden bij de gym eerst je sokken aandoet en dan je schoenen in plaats van je sokken over je schoenen. En dat je de weg naar school onthoudt zodat je niet elke dag de weg hoeft te vragen. En dat je de juf of meester niet slaat als ze iets zegt waar je het niet mee eens bent."

"Net als bij rekenen, lezen, spelling en schrijven is het belangrijk om met de executieve functies te oefenen zodat je er beter in wordt. Dat oefenen gaan we doen met de WIEF (laat het doosje weer zien)."

Metafoor

“In de WiEF worden de executieve functies op een makkelijke manier uitgelegd. Het zijn er 7. Welke 7 executieve functies iedereen heeft wordt uitgelegd met een boot. Jullie krijgen per groepje (groepjes van 4 a 5) een praatplaat. Bekijk samen welke onderdelen van de boot je ziet en bespreek waarom een boot die onderdelen nodig heeft om goed te kunnen varen.”

Inventariseer de onderdelen. Zet ze op het bord en laat de desbetreffende pictogram zien (volgorde maakt niet uit):

- **Anker (inhibitie):** heb je nodig om te remmen/je te richten
- **Kompas (plannen en organiseren):** plan maken hoe je gaat varen en welke spullen je nodig hebt onderweg, welke weg
- **Landkaart (werkgeheugen):** om te onthouden welke route je vaart
- **Schroef (taakinitiatie):** de boot in beweging brengen en laten varen
- **Toerenteller (emotieregulatie):** zodat de motor niet te warm of te koud wordt
- **Roer (flexibiliteit):** kunnen sturen en bijsturen als er iets op je route komt
- **(Kapiteins)pet (metacognitie en zelfmonitoring):** nadenken over hoe de reis is gegaan
- **Kijker:** is voor de leerkracht om te kijken hoe de leerlingen het doen tijdens het spelen van de spelletjes of bij het werk op school.

“Deze verschillende onderdelen gebruiken we ook bij het leren en werken op school. Het lijkt alsof je dan een boot bestuurt. Luister maar...(je legt uit waar je de verschillende onderdelen nodig hebt tijdens een les)”:

- Je hebt je **anker** nodig om te stoppen met waar je mee bezig bent en je aandacht bijvoorbeeld bij de uitleg van de juf te houden. Maar ook om eerst na te denken en daarna pas aan het werk te gaan.
- Je hebt je **kompas** nodig om te bedenken hoe je de taak gaat aanpakken en welke spullen je nodig hebt.
- Je hebt je **landkaart** nodig om te bedenken wat je al over een onderwerp weet en om nieuwe informatie te onthouden (bijvoorbeeld welke opdrachten je moet maken van de juf/meester, tussenantwoorden enz.).
- Je hebt je **schroef** nodig om te kunnen starten aan je taak en door te kunnen werken.
- Je hebt je **toerenteller** nodig om goed met je emoties/gevoelens om te kunnen gaan zodat je bijvoorbeeld niet te boos of verdrietig wordt om een taak verder te kunnen maken.
- Je hebt je **roer** nodig om je plan aan te kunnen passen als iets anders gaat dan dat je dacht of gewend bent.
- Je hebt je **kapiteinspet** nodig om na te denken over hoe je de taak hebt aangepakt en wat er goed ging en wat je een volgende keer anders gaat doen.

“Jullie hoeven dit niet allemaal te onthouden want we gaan het er nog vaak over hebben en de plaatjes hangen ook in de klas. We hebben het er net over gehad dat je de executieve functies kunt trainen zodat je er beter in wordt; dat trainen gaan we doen door spelletjes te spelen uit dit doosje.”

Spelletje

Kies een spelletje (of laat een leerling een spelletje kiezen) en speel deze met de groep, vergeet niet uit te leggen welke executieve functie/symbool en hulpzin erbij hoort.